

Numărul 2.

Oradea-mare 9/21 ianuarie 1900.

Anul XXXVI.

Apare duminică. Abonament pe an 16 coroane, pe 1/4 de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei

Din juneța lui Eminescu.

(Urmare și fine.)

Altă reminiscență.

Eu țin, că Eminescu a plecat din Blaș către sfârșitul anului 1866.

În Blaș se vorbea, că Eminescu ar fi plecat pe la Sibiiu, unde ar fi avut întâlnire cu dl Nicolae Densușianu.

Având onoarea a cunoaște pe dl N. Densușianu dintr'o întâlnire în anul 1891, mi-am luat voc a-l întrebă și pe dsa, ca ce-ș aduce aminte despre Eminescu din timpurile vechi?

Dl Densușianu îmi răspunde cu o bunăvoință extraordinară, pentru care îi exprim aici recunoștința mea.

Răspunsul dsale este prețios, nu numai pentru mine, ci va interesa pe toți, căți îl vor auzi sau citi.

Iaca scrisoarea dlui Densușianu:

București 7 febr. 1892.

Prea stimatul meu domn,

La amabila dvoastre scrisoare în privința trecerii lui Eminescu prin Sibiiu, am onoare a ve comunica următoarele:

Eram iurist, său, folosindu-me de galicismul din Tara românească, eram student în drept la facultatea din Sibiiu în anii 1865-1870.

Într'o zi de toamna, anul nu-mi pot aduce bine aminte, pe când treceam pe strada măcelarilor, me întâmpină din jos de poșta un tiner de la institutul teologic-pedagogic de acolo, și-mi presentă pe un alt

om tiner, cu fața negricioasă, cu ochi mari deschiși, cu un zimbet pe buze, și-mi spune că este Eminescu, care anume me caută pe mine. Până aci între mine și Eminescu nu existase nici o cunoștință personală. Densul publică pe timpul acela în „Familia” dlui Vulcan primele sale încercări poetice, și eu care încă

eram pe timpul acela un tiner începător pe cariera cea grea și foarte grea a literaturii noastre, făceam din când în când exerciții de versuri prin „Familia” dlui Vulcan. Așa că din „Familia” ne cunoșteam amândoi, noi cari în acelaș timp alergam cu tot zelul tinereții după favorurile muscelor. Eu citiam cu deosebită atențiune versurile sale și mărturisesc că-mi plăceau. Erau niște simple fantasii dragalase și ușoare, mai mult orientale decât românești, îmbracate în o limbă moale, aproape efeminată. Vorbesc de primele sale încercări. Acum ve puteți închipui bucuria, ce o simțeam, când vedu înaintea mea pe acest tiner scriitor ale carui fantasii poetice, caei poesii nu le pot numi, îmi plăceau. Dar în acelaș timp un fior rece me cuprinsese, un fior pentru primul moment neexplificabil, când am vedut pe acest

DIAMANDI MANOLE.

tiner scriitor îmbracat într'un costum cu totul singular. O spun, nu în desonoarea acestui om, ci pentru cunoașterea crudei sale sorți, că în adevăratul înțeles al cuvântului, curgeau sdrențele de pe el. Abiă se mai vedea pe la gât un mic rest de cămașă neagră, iar pieptul de sus și pâna jos eră gol, și eu

mare necas cercă bietul om să-și acopere pielea cu o jachetă ruptă, în toate părțile sdrențuită de la mâneci până la coate și cu niște simpli pantaloni sdrențuiți din sus și sdrențuiți din jos. Eră într-o adevăr dure-roasă înfațișarea esternă a acestui tiner, și atunci am dis în mine: cumplită miserie a trebuit să sufere omul acesta în viața lui, încă atât de fragedă. Și cu toate că el se află în costumul celei mai crude suferințe, îi zimbăia într'una, cu atâta mulțumire, ca și când întreagă lumea ar fi fost a lui.

L-am dus numai decât la mine acasă, i-am dat cămașă, cravată, vestă, jachetă, ghete, așa că din vechiul costum nu-î mai rămăsese nimic. Eminescu banii sau mijloace pentru a putea studia nu avea. Și de unde să aibă sârmanul, el, pe care soartea îl aruncase în lume încă de mic copil. După moartea lui Pumnul († 1866) sub a cărui protecțiune începuse studiile în Cernăuți, și pentru care bărbat dânsul avuse o sfântă venerațiune, în toată viața sa, Eminescu a plecat să-și continue studiile la Blaș în Transilvania. Cât timp va fi stat aici nu pot ști, dar din Blaș a plecat apoi la Sibiu, ca din Sibiu să treacă în Țara românească. În Sibiu a stat la mine în casă vreo trei zile, și, spunându-mi că nu are pasport, me rugă ca să fac tot posibilul, ca el să poată trece peste frontiere.

Pe timpul acela trăia în *Resinari* un amic bun al iuriștilor din Sibiu, și pe care cred că dă il vei fi cunoscut de *ascunerea*, acesta eră popa Bratu, care a lăsat câteva suvenirii la toți colegii mei. Puțini iuristi vor fi fost în Sibiu, cari în zile de sărbători să nu îi cercetat casa acestui bun român, și de la care numai după 3—4 zile se putea întoarce. I-am dat lui Eminescu o scrisoare de recomandare către părințele Bratu, rugându-l să-i dea pe cineva din popor-nii sei, care să-l treacă pe potecile Resinarenilor în Țara românească. Și așa a plecat Eminescu de la mine.

Trebuie să amintesc aici că Eminescu încă de copil aflându-se sub protecțiunea și direcțiunea lui Pumnul, se vede că caracterul cel bun și blând al acestui om influențase așa de mult asupra lui, încât el chiar și în România petrecea mai mult în societatea cu Ardeleanii.

În București, ca și peste Carpați, amicii, protecțiilor sei erau Ardeleanii și Bucovinenii. Cu Ardeleanii cu deosebire el se asimilase aproape în toate, în idei și în sentimente. Admiră foarte mult naționalismul, puterea de viață și bunătatea inimei, ce există în poporul ardelean. Din cauza acestei intime amicitii cu Ardeleanii, din cauza ideilor sale mai mult ardele-nescei, el eră aici în București înjurat, persecutat, ca un străin, ca un Ardelean, nu de Români, ci de străinii romanizați, bulgari și greci, cari spre nefericirea noastră în timpul din urmă au pus mâna pe funcțiunii înalte și pe averi mari.

Un singur punct eră în care Eminescu se deosebiă cu totul de Ardeleanii. Dânsul ajunsese un om desperat pentru ori-ce bine în viitor. Lipsit de entuziasm, lipsit de energia, de voința tare de a lupta cu toate piedecile spre a ajunge la o țintă anumită, el vedea tot viitorul numai în negru.

Eii cred că defectul acesta nu eră înăscut în Eminescu. Eminescu ajunsese un om desperat în urma suferințelor, cu cari avuse să lupte încă de mic copil. Și poate că încâtva influențase asupra dânsului și ideile rătăcite ale unor filosofi nemțești. Pessimis-

mul este o plantă nordică, care nu s'a născut și nici n'a existat vreodată la popoarele meridionale, și Românii după originea și caracterul lor, sînt un popor meridional. Românul este și trebuie să fie optimist.

Iată ce ve pot comunica de astă dată în pri-vința lui Eminescu.

Rugându-ve a primi expresiunea sentimentelor mele de cea mai adâncă stimă, rămân

Al domniei voastre

prea devotat amic
Nic. Densușianu."

După plecarea lui Eminescu din Blaș, am mai convenit cu el odată. În octombrie, 1874, trecând prin București la Cernăuți, l-am cercetat în redacțiunea „*Tim-pului*”.

Câtă diferență între timpul de student și acum? L-am găsit sdravên, voinic și de înfațișare simpaticea.

Astăzi, călătorul, care ar dori să vada locașul profundului cugetător, locașul măestrului neîntrecut, care a provocat o revoluție în poezia și limba română, trecând prin București, să iasă afară la cimiterul Belu. De la intrare nu departe, spre dreapta, va vedea a... sunt bine îngrijit, încușurat cu gratii de fier. La picioare „*teful*”, ce și l-a dorit poetul în viața, la cap o cruce simplă de marmură cu următoarea in-scripție:

MILIAL EMINESCU

15 IANUARIE 1850—16 Iunie 1889.

Reverse dulci scânteii atotșciutoarea.
Deasupra-mi crengi de tei să-și scuture floarea.
Nu mai fiind prubeag de-atunci înainte
Aduceri aminte m'or troeni cu drag!"

Deasupra incripției efigia poetului turnata de G. Georgescu, senină, majestică!

De ce l-a rapit soartea așa de timpuriu din mij-locul nostru?

PETRA PETRESCU.

Grija mamei

E târziu -- și nu mă vine!
Deu cu Nicu nu-î a bine!...
Știu că asta ca lumina,
Căci m'a spus din bobii vecina,
Că un drac cu ochii negri
I-a furat hodina.

Ș-apoi par că nu știu bine,
Dracul de pe unde vine?
Bin' că nu! .. Dar ce să-î fac?
Dacă ochii ei îi plac,
Nu se uită de e inger
Sau e drac.

De i-aș dice: Fii cu minte!
El m'ar spune la cuvinte
Nențelese de-a mea minte.
Că doar a 'nvețat el carte

*Și șei 'n lume cum se 'mparte
Binele, și reul șeie —
De departe.*

*Nu mi-ți grije c'o țubeșce!
Acest gând nu me muneșce,
C'așă-ți firea omenească,
Până-ți tiner să țubească;
Dar lumea ce-o să grătască,
Că vești futa nu-ți de legea
Românească.*

*Asta e ce-mă strică somnul.
Of, să me ferească Domnul,
Dice mama — și veghează
La fereastă stă de pază,
Căci de unde vine Ni u,
Vrea să vadă.*

*N' tărăia, și nu mai vine!
Dei cu Nicu nu-ți a bine;
Șeiu că asta ca lumina,
Căci mi-a spus din bobî vecina,
Că un drac cu ochii negri
I-a furat hodina*

MARIA CIOBAN.

O impușcătură...

Viscolia de două zile. Zăpada se asternuse groasă, cam de două palme. Drumurile deveniseră impracticabile și nu mai era chip de eșit din casa, căci nu se putea înfrunța viforul care isbiă în față cu furie, întocmai ca o ploaie de alicie.

Pe seară mai conțeni din viscolit și, în fine, noaptea, vântul se liniști cu desevârșire.

A doua zi eră senin, da ger. Soarele — un soare de argint care nu avea nici-o putere contra frigului — strălucia pe un fund albastru ca pirozeaua, făcând zapada — care părea și mai albă și mai curată, luminoasă ca o mare de argint — să scilipească în miș de schinte.

Me aflam la moșia prietenului meu George Micșunescu, invitat de dânsul să facem sfintele sărbători ale Crăciunului, împreună.

Sedeam la fereastră de unde tabloul mi se desfășură feerie poetică, ca o panoramă, înainte.

Cât puteam răsbi cu privirea, eră tot alb, virgin. Și această albeață imaculată, se perdea înaintea de tot într'o fișie mare, luminoasă care luă ochii.

De mult nu mai avusesem prilejul să ved zăpada într'o cantitate așa de mare.

La stânga, bordeele țeranilor răsăriau din zăpadă semănând mai mult a niște moșoroae, așa de mult le învăluse zăpada.

Fumurile de pe la coșuri murdăria albeața asta și pătă albastrimea cerului.

George, care ședea la masa din mijlocul casei și făcea țigări, îmi dișe:

— Ce diși?... Mergem după prând să facem o recunoaștere prin pădure?... Acum e timpul princișos pentru vânat.

Me întorsei de la fereastră.

— Me mai întrebî? E un timp așa de superb!... Mergem cu sania, de sigur?

— Fireșce... De trăsură nici pomeneală. O să ne învălim bine în blăni și n'o să simțim gerul.

Nu vânătoarea me scotea din casă, ei plăcerea de a încungiură cu ochii, pe câmpie, toată marea aceea albă, strălucitoare.

La unu și jumătate eram pe drum.

Fusese puțin moină mai de vreme, dar acum se lăsase un geruleț care-mi înțepă vârful nasului!

Rideam și glumiam pe drum, vesel în întreaga mea ființă. Veselia asta îmi venia, probabil, de la plăcerea... de la mulțumirea — mai bine diș — ce o gustam în acele momente, pe un timp așa de frumos.

În mijlocul câmpului, strălucirea zăpezi eră și mai amețitoare. Îmi luă ochii și nu me puteam uită mult în zare, căci amețiam.

Clopoștii zdrăgăniau ritmic și me înnebuniam după șgomotul ăsta care-mi dădea senzații necunoscute, excitându-mi gustul de a me tot duce așa, în neșeire, la infinit, numai gerul să-mi fi lăsat nasul în pace.

Ce fericit te simți în blana caldă, îmbrăcat bine, pe un astfel de timp. Atunci, par că simți noue plăceri de viață și constatezi, cu prilejul ăsta, cât de egoist și cât de reu ești tu ființă fericită, pe când alții suferă. Și împingi reutatea până acolo că faci comparație între tine, bine învălît și bine preservat contra frigului, și între nenorocitul sărac, care n'are nici-o sdreanță ca lumea cu care să-și acopere corpul slăbănog și zgribulat de frig; și ești mulțumit, fericit că tu ești așa, și că nu suferi... Pe urmă — printr'o asociație de idei — te mai gândești la plăcerea, la senzația ce ai să simți când ai să te întorci, găsind în casă o căldură dulce, care o să te înfășure, o sa te mângăie, desmormindu-ți membrele. Ai să mai găsești masa pusă, asternută cu o fața albă ca zăpada și tacămurile strălucind la focul luminarilor. Tu casă, curat, aranjat și miros de gutu. Măncarea, mai pe urmă, gustoasă, udată cu vin bun, vechiu, care alcargă voios prin vine... Veselie și belșug în fine. Pe când cel sărac — care e nenorocit toată viața lui — stă într'o casă — mai bine diș într'un bordeiu — ca vai de lume, murdară, cu părții crăpați, ușa nu se închide bine, ferestrele lipite cu hârtii, întunerie și pustiu în casă ca și în sufletul săracului, toate în neregulă, patul miserabil cu o singură săltea de pae, ruptă și murdară, miros de sărăcie, copii cari plâng de foame și de frig; o velință veche, ciuruită de vreme, care nu mai ține nici-o căldură, e întinsă de toți din toate părțile ca să-și acopere corpurile slăbite din cauza suferințelor. Pe vatră, doi tăciuni își dau sfârșitul fără ca măcar să aibă putere să încăldească colțul ăsta de sărăcie. Pe tron, câteva cojițe de pâne useată, — masa de seară. În colo nimic!... nimic!... Și nici-o perspectivă pentru diua de mâne, care va fi ca și cea de azi, ca și cea de poimâne... ca toate care vor mai urmă, fără nici-o schimbare și fără nici-o speranță de îndreptare. Bogații, binecuvintează iarna, căci odată cu dânsa vin și petrecerile și veselia. Sărăcii, înse, o blastemă, căci iarna le grăbeșce pașii cătră locuința de veci, unde n'are să le

mai fie nici frig, nici foame. Bogații sînt sături și nici mai auz gust la mîncări; săracul e vecinic flămînd și nici-odată n'o să mîncească să se sature bine.

Cine o să le îndrepteze legile astea omenești? Nimeni!...

Cei cari fac legile, sînt toți bogați. Fîrsece că n'o să le facă contra lor, și nici o să-și dea singuri cu piatra în cap. Reul, deci, n'are nici-un sort de îndreptare. O să se perpetueze pînă ce odată și-odată cel sărac, săturat, — de suferințe, nu de mîncare — o să-și facă dreptatea singur.

Dar pînă atunci o să sufere... Și departe mai e ziua asta...

Cine știe dacă o să fie, chiar!...

George, vîdîndu-me adîncit în cugetări, se uită la mine și-mi dîse:

— La ce te gîndești?... n'ai dîs nimic de-atîta vreme.

— Me gîndesc la nedreptatea oamenilor: 10 pretrec și 100 suferă...

— Ei bravo!... Nu cumva ai avé aerul că o să îndrepti tu societatea asta?... Așá a fost — mîre bâte — așá este și tot așá are să rămîe... Ia lasi fleacurile astea și mai bine spune ceva vesel.

Avea dreptate prietenul meu: Eú o să îndreptez lumea?... Și cu ce puteri?... Ascultai sfatul lui și începui să vorbesc de alteeva.

În timpul acesta sania ne scosese la marginea pădurei.

Ne dădurăm jos și intrarăm în pădure. George împușcă doue prepelice și o găinușe.

Simțea multă plăcere cînd nu sloboziá pușca în vînt și nimeriá. Eú înotam după el p'în zăpadă, vesel ca un animal lăsat în toată libertatea.

Ne afundarăm de tot în pădurea uscată cu eren-gile încercate de zăpadă.

Intr'un luminiș vîdurăm fugind o căprioară cu un puî după dînsa, George luá pușca la ochi, trase și vîdui zăpada pîtîndu-se de sînge. Căprioară cadu, se ridicá în picioare, slăbită, încercá să fugá, se uitá după puî care se pierduse în pădure și cadu iar, înomolîndu-se în zăpadă.

Alergarăm amîndoi.

Spectacolul erá sfișietor, pentru o natură impresionabilă ca a mea. Căprioara fusese isbită în piept. Vîdurăm locul de unde cursese sîngele, roșiá și topiá zăpada. Nu murise încá, dar erá în agonie. Ochii ei blîndi, cumiști, erá deschiși. În ochii aceia n'am citit pic de urá, contra aceluia care îi curmase firul vieții și la care se uitá blînd, duios, cu durere, împutîndu-i numai că ce-l stricase ea, cu ce-l stîngerise, ce neajuns îi adusese, de o isbise așá fărú milá, din care priciná avea să moará, lăsându-și copilul orfan! Ei bine, în aceste momente nu me mai putui stápani, și începui să plîng ca un copil. Privirea aceea a unei ființe care expiá, îmi strápunsesse inima ca un pumnal.

Nobilul animal întoarse capul spre noi, ne privi cu durere și cu reproș, rugându-ne par că să avem cel puțin milá de copilul ei și să-i crutám viața. Sînt mai mult decát sigur, că asta a fost rugáciunea care am citit-o în ochii acestui animal care nu stricase nimic, și care avea să moará după cîteva minute în durerile cele mai îngrozitoare.

Amicul meu, par că înțelegea și el ceva din ce se petrecea în sufletul acelei ființe pe jumétate moartá.

Citii în ochii lui pîrere de reu pentru fáptuirea crimei acesteia... De ce n'ar fi o crima?...

Căprioara mai facu doue trei smîncituri, deschise gura — par că ar fi vrut să spu ceva în aceste momente — se scuturá din tot corpul prins de frigul morții, rági dureros, mai întoarse încá odatá capul spre noi, se uitá pe urmă în urma copilului, închise ochii blajini și muri.

E imposibil să descriu ce loviturá a primit sufletul meu în acel moment.

Amicul meu chîemá vizitiul și cu ajutorul lui duserá căprioara în sanie.

Ne-am întors.

Pe drum nu vorbii mai nimic.

Toată ziua aceea fui posomorit.

A treia zi uitai tot și... mînceai și eu din căprioară!...

Ce miserabili mai sîntem!...

Cát de repede uitám tot ce ne-a impresionat odinioară și nu ne gîndim — în cele din urmă — decát la noi.

Perversi!...

Nenorociiți de săraci cum s'aseamîná de bine cu căprioara împușcatá și bogații cu vîntorul!...

Dar....

GR. MĂRUNTEANU.

Peană și spadă.

Cu peana a muncit o viață lungă,

Pentru dreptate, adevér, onoare...

Idealuri sfinte ce vor s'ajungá

Și cari erá al vieții sale soare,

Dar lumea d'adí pe cel cinstiți i-alungá

Din luptá — cu mijloace de oroare;

Dupá o muno' atát de îndelungá,

O spadá se gási ca să-l omoare...

Pecatul? De un fante de saloane

Scrisese că la cărți înșală taínic,

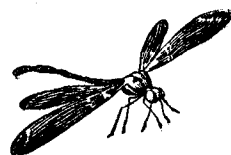
De și smerit se 'nchiná la icoane...

Și fantele, avênd onoarea 'n spadá,

L-a provocat. Iar rostul sortiți-amarnic

A vrut ca tocmá cel cinstit să cadá!

IOAN SCURTU.

A N N U A L N O B.

Iubita mea.

După Petófi.

*Iubita mea veđi tu în mare
Cea însulă de flori bogată,
E ca și chipul teú de inger
În inima mea întristată.*

*Oi veđi din ea câtă verdeață
În apa mării nu se pierde . . .
O pune-mă și tu 'n inimioară
O creangă de speranță verde.*

ELENA DIN ARDEAL.

**Limbă dulce,
porturi mândre,
datine scumpe.**

. . . . Când în cale-ți întelnești un bărbat, ce poartă cămașă d'albă, largă în mâneci, la umeri cu umerași și cheițe cu vargă de flori, măiestrit cusută din mătăsa la guler și la pept, — asemenea cheițe în rupt-în-punt cusute pe poala, ce ajunge pân' la genunchi peste cifoarecii albi de lână; — tălpile îmbrăcate în vâluți chindisite pe margine cu puî din arniciu negru — și în opinci cu nojite șiruite pân' pe pulpe; — peste cămașă șerpariul lat și peste piept pieptariul de piele de miel înflorilat cu ibrișin, — pe deasupra țundra neagră din lână țigac, ori cogioeul trainic și cald; — pe cap cu pălărie lată, ori cu căciula 'naltă de miel creț . . . cât de colo șcii: *Acesta e român*, căci portul său îl seamănă a român, — este portul glorioșilor săi străbuni, al eroilor romani din Italia . . .

Și când în cale-ți vine româncea blăjinișă și sprintenă, cu vâul alb ehindisit în flori de mătăsa, ce atârână în crețe drăgălașe peste pėru-i împletit cosițe și peste obrazu-i bujorel — și sub vėl doi ochi zglobii îi schintee — drăguți ca dorul — și peste trupu-i neted poartă ie d'albă ca neaua, cu poale largi, cu mâneci undulante și cu umerași — de mâna ei cusuți pe lungi și d'albe sėri — și peste poale poartă șurtă și cătriniță, de mâna ei țesute măiestrit, pe cari colorile se varsă una-ntr'alta ca colorile curcubeului, — ori că sunt ținute în negru simplu, numai cu o vargă din cheițe înflorilate, mândre ca bunu-i gust; — îndată șcii, că asta drăguță figură este *româncă, nepoata* harniceii Cornelia, a mamei Grachilor, celei ce căsnicia și familia sa mai mult o prețuie decât toate pietrele scumpe de pe lume, — și tot mai șcii îndată că românceuța asta *soră* este *bună* a drăguțelor ei sorori din Italia și din Spania, și din mândra Provençe a fraților francezi cari tot asemenea se poartă . . .

Și când la vorbă te dai cu românul, ori cu româncea, — îți rėsună lin ca melodia dragostei, ca cântecul privighetoarei, ce bate măreț în zori de ăi, când frumosul ei glas este cuprins de dorul după însoțire . . . și ea fluierul dușos al păstoriului singurit în munte și dornic după iubita-i, ce a lăsat în cătunul din vale, — o dulce limbă, limba noastră românească, care nu scărțue ca roatele neunse de la un

car stricat — și nu-ți întoarce limba 'n gură: mik-vak-muk, tatik-mek-nek, zum-bun, . . . ca un bolovan, ce l-ai dereptat din vėrf de munte peste grohote . . .

Este dulcea limbă a strămoșilor, de care rėsună a noastre câmpii cu grâncle și văile cu florile ș-ai noștri munți cu turmele . . . Aceeași limbă și aceeași cânturi cu dulce farmece rėsună peste câmpiile mănoase și peste văile rėcoroase și peste lagunele mărețe din țara cea mai frumoasă pe lume, vechea noastră patrie, Italia . . .

Și când la cap de ăia Domnului, duminica de dimineață, dușosul sunet al clopotelor pe credincioși îi chiamă la rugăciune — și cete-cete de romani evlavioși în haine de sėrbătoare se scurg de pe colnice; — bătrâni cu călțuni, — cu pașii mėsurați, cu pletele argintii, cu înțelepciunea scrisă pe fețe de oameni cumpetați și aședați — și junii înflorilați ca păunii — și fete mari cu salbe-d'albe . . . toți ureă cătră deluțul celsfânt al bisericii, ca să asculte glasul Domnului de la sfântul altar; . . . atunci iar de îndată seamă, că omenii aceștia toți d'un neam și toți de-o lege sânt, *de legea românească* . . . Români aceștia aleargă la biserică ca la o bună măică, care pe toți îi cuprinde la sinu-i dulce cu dor și cu drag; — care pe toți îi adapă cu laptele credinței și al iubirei de neam și de Dđeu — și pe toți îi nutrește cu speranța vieții celei neperitoare, ca și cu speranța, că neamul va trăi peste secolii . . . Români aceștia aleargă la *cetatea lor*, care numai din afară este de lemn, iar în cele interne mai trainică este decât piatra, ferul și arama . . . În cele interne neînvinșă i-a fost și îi va fi românului cetatea aceasta, în care nici prin forță, nici prin violenție — n'a putut pėtrunde aliamul . . .

Și când, la lasare de post, veđi lănerii noștri jucând și chiotind în giurul *mătăuzilor aprinși* pe coline giur-împregiurul satului, — semu al arderei păcatelor și al începerii înfrėnării, — aste sânt *datine strămoșești*¹ . . . Și când la ăi de sėrbătoare junii noștri joacă *trepădeasca*² . . . și *hora* și *atunecul* . . . tot jocuri străbune sânt . . .

Și la mort i se pune în mâni încrucișate pe piept *luminare de ceară*, ca să aibă *lumină*, când va trece peste întunecosul *oreus* și peste riul *Styx* . . . și pe luminare i se lipesece *obolul* de vamă pentru podarul *Caron* . . .

Și când tinera fetiță română, totdeauna sprintenă și ascultătoare, aleargă la isvor „cu cănuța străncăinind, cu poalele vėnt trăgėnd“³ — nu bea și nu dă să bea din cana umplută, pân' ce n'ar fi vėrsat mai întėiu cățiva picuri din „*apa nėncepută*“ pe seama ăeilor penai . . .⁴

Și nunta, ca toate actele mari în viața românilor, se face cu mândre obiceiuri străbune și cu jertfe pe seama ăeilor. — Că în preseara cununiei mireasa a trimis la casa mirelui trei fete tinere — cu „*colacul mirelui*“ — și pe colac „peana de păun“, cu flori și cu taleri împodobită, pe care să o poarte sėptemăna întregă, — apoi „năframa de mire“, ehindisită în patru cornuri și la mijloc în flori de mătăsa; — de ea ține mirele și nunul mare sub cununie, — și pe urmă „cămașă de mire“, pe care o ia la cununie . . .

¹ Saturnaliele străbunilor . . .² Străvechiul joc greco-roman *tripus, tripodos* . . .³ Un cântec popular cu refrenul: „*Feciorită d'ochesită*“.⁴ *Penates* . . . *libare*.

iar acesta își adună pe toți junii, cu cari s-a petrecut tineretele, ca să le arete ploconul miresei, să-î ospeteze și să-și ia bun rămas de la dănsii și de la mândra viața de junie, . . . că de aci înainte se face „om mare“ . . .

Și junii aduc un miel, semnul curăției și al novovateilor tinerete, — și ies toți în grădină cu căntece și cu ceterași — și la rădăcină de măr bătrân sapa o groapă și pun mielul pe marginea groapei și îi împletește o lungă luminare de ceară în giurul corițelor și aprind capetele luminării la vârful lor. Și așa un tiner din familie „*necăputată*“, adică caruia îi trăsesse amândoi părinții, dice: Doamne ajută, — și junghie mielul și sângele și măruntaele le îngroapă...

Nu se cade să rămână aceste afară din pământ, că mirele încă-și îngroapă toate pasiunile și libertățile sale tineresci, ca să trăiască numai pentru *aleasa* sa. Și iarăș nu se cade să junghie mielul un tiner din familie încăputată, nu-î cu noroc, ca nu cumva să se încăpute și noua căsătorie, ci cei ce „se iaă“ — să trăiască în pace până la adânci bătrânețe . . .

Pe urmă din colacul miresei și din carnea mielului se ospetă junii până la miez de noapte cu jocuri și cu cântări.

Și la casa miresei tot asemne se face în seara aceea, — numai că nu se „tae mielul“, ci „*se dă pupăza*“ . . .

Că de pe la vecernie mirele a trimis trei neveste tinere din familia sa, schimbate foc, cu pupăza — și pe pupăza *cunună miresei* din flori și din metasă, frumos împodobită cu gălbiori și taleri atornători — apoi *papuci noi*, inevitabili pantofi, — și *brăul de mireasă* împodobit cu flori de mărgelă și *punga nouă* de fitoare ecoamă, cu baeri și cu ciucuri, în care mirele a pus bani fel de fel, dar bani ce nu este iertat a se cheltui toată viața, ci — vorba vornicului — să se gate atunci, „*când se gate pizza dintre popi*“ . . .

Și cele trei neveste nu se cade să stee de vorbă cu nimeni până la casa miresei, ca să nu se lipească de plocon vr'un pricaz, vr'o vorbă rea, vr'o pacoste...

Și mireasa și-a adunat pe toate veruțele la casa ei — și după ce le-a plâns una de despărțire, le arată darurile mirelui; — apoi tae pupăza și — dând fiecărei fetițe câte o bucată — o sărută, luându-și rămas bun de la „*fetie*“ . . . pe urmă se pun mâncări și se ospetă cu jocuri și căntece până noaptea târziu . . .

Și alta și la „*găteala*“ miresei de cununie de către veruțele ei, — tot în căntece jalnice, — și la „*plecarea*“ ei de la casa părintească, — sunt obiceiuri petrungetoare, ce — odata vedute și audite — nu le mai uita.

Dăminele poporului nostru toate mărețe sânt.

N. MANEGUȚIU.

¹ Un colac lat, împletit în formă de tavă . . . Și colacul mirelui și pupăza miresei se împodobesc pe margine giur împrejur cu mere frumoase, simbolul sântății, al lăcii și al curăției.

Bărbatul și ibovnicul.

(Anecdotă populară.)

O femeie măritată

Cu vecină-sa la poartă,

Stând de taifas odată,

Đise:

— „Nu știu, fă vecină,

Bărbatu-mi din ce pricină,

De câtva timp e schimbat,

Și umblă tot bosumflat,

De nu știu ce să mai fac,

Să-î cadă, fie pe plac:

De mâncare-î dau, nu-î vorbă,

Apă caldă 'n loc de eforbă;

Și 'n duminică, sârbători,

Fierb în ea și spălători;

Iar când sânt zile mai mari,

Mai pun și puțin mărariu . . .

De beut apă clocită,

Đile 'ntregi nepriminită . . .

Și el tot nu-î mulțămît,

Fire-ar fi afurisit! . . .

Pe când ibovnicul meș,

Tiné-mi-l-ar Dumneđeș,

Cu ce-î dau se mulțămesc:

În posturi iere și peșce

Și 'n țilele cecelealte,

Cu pu' fripti, plăcinte calde;

De beut vin bun, bătrân,

Și-l adorm pe al meș sin!

Și nu dice pis macar;

Pupu-î gara . . . pupă-m'ar! . . .

I. ENCESCU

Doine și Hore

— Din Saboleiă în Bihor. ¹

Đi pe coarda cea subțiră,

Să joe fata cea tinără;

Đi pe coarda cea mai groasă,

Să joe fata cea frumoasă.

Me mână maica la vie

Dup'un fir de temelie,¹

Temelie nu d'affai,

Num' un fir de busuioe.

Și-l țipaiă² la badea 'n elop.

Dusu-s'o badiță dus,

Și nimica nu mi-o spus;

Da să știu când a veni,

Mândru 'n casă i-aș tomui,

La pat o pană de brad,

La masă o pânză deasă,

La grinzile carangele,

La ușa ocoluii,

Chescheneul³ dorului.

La toată casa-î lămpaş,

Numai la nana sălaş;

La toată casa-î lumină,

Numai la nana-î hodină.

¹ Tămăioasă. ² Arunca. ³ Mărâma.

Diamandi Manole.

Cu Diamandi Manole, reposed în 25 septembrie v. 1899 și al cărui portret îl aducem în fruntea numărului nostru de astăzi, a dispărut din mijlocul societății noastre una din figurile cele mai simpatice și mai originale. Om de inimă și plin de zel pentru înaintarea poporului român, Diamandi Manole a luat parte activă la toate mișcările mai însemnate politice și culturale din deceniile din urmă, și cu deosebire în Brașov, orașul său natal, a avut până la moartea sa un rol de frunte, distingându-se totdeauna prin spiritul său viu și original, precum și prin liberalitatea cu care sprijină ori și ce întreprindere menită spre înaintarea obștei românești.

Réposatul D. Manole s'a născut în Brașov în anul 1833 și a fost fiul comerciantului Ioan Manole. Primele cunoștințe și le-a câștigat el în școala primară din Cetatea Brașovului sub conducerea lui G. Bariț și a lui Andrei Mureșianu și apoi a cercetat și absolvat școlile reale inferioare germane din Brașov. În vârstă de 16 ani a fost trimis la București, unde s'a aplicat la comerț. Dar și ca calfa de negustor și mai târziu ca tiner comerciant, Diamandi Manole n'a încetat un singur moment a se instrui și a-ș completa cunoștințele sale pe cale particulară, așa încât cu timpul își câștigă nu numai în cariera sa de negustor o destoinicie deosebită, dar și o cultură generală, care de multe ori te punea în urmărire.

După ce fu câțeva vreme companion la o casă de schimb din București, D. Manole se aședă în an. 1865 în Brașov ca comisionar și aici se căsătorie cu fiica răp. comerciant Radu Păsen, Maria. Aici, în Brașov, începă apoi dânsul a lua parte în modul cel mai activ la toate afacerile mai însemnate publice.

Dânsul funcționează vreme îndelungată ca membru al Eforiei școlilor centrale române din Brașov, al cărei vice-președinte eră la moartea sa; ca membru de frunte al comitetului bisericesc din Cetatea Brașovului; ca membru și președinte al Gremiului comercianților români din Brașov; ca membru, și mai multă vreme președinte, al Camerei comerciale din ținutul Brașovului; ca membru al reprezentanței acestui oraș etc. Și în toate aceste calități D. Manole dovedi atâta destoinicie, atâta zel și totodată atâta spirit practic și împedire de vederi, încât în scurtă vreme își câștigă stima și încrederea nu numai a naționalilor săi, ci în genere a concetățenilor săi din Brașov, așa încât în repetite rânduri a fost însărcinat din partea acestora cu misiunile cele mai onorifice.

Dar partea cea mai însemnată a activității sale publice a îndreptat-o réposatul D. Manole, după cum eră și natural, spre binele și progresul poporului, din care făcea parte. Cu deosebire ca membru în corpurile administrative ale școlilor centrale române din Brașov dânsul își câștigă merite neperitoare, lucrând din toate puterile sale spre susținerea și apărarea acestor școli. De asemenea ca membru al represen-

tanței parohiei din interiorul cetății Brașovului dânsul luptă din răspuțeri pentru susținerea și asigurarea acestei parohii, care într-o vreme eră aproape de apunere.

Dar activitatea lui Diamandi Manole nu s'a mărginit numai la cercul restrâns al orașului său natal, ci el a avut un rol important în viața publică a Românilor din Ardeal și din Țara ungurească în genere.

Fiind ales în repetite rânduri ca membru al sinodului arhidieceșan și al congresului mitropoliei române gr. or. din Transilvania și Ungaria, dânsul a luat parte la toate actele mai însemnate ale bisericii sale, susținând cu devotament caracterul național și constituțional al acestei biserici și combatând cu hotărâre ori și ce reu, ce i se părea, că ar pute să împedice înaintarea ei.

Istoricul mitropoliei române din Ardeal și din Ungaria nu va pute trece cu vederea figura simpatice și inima în adevăr românească a lui Diamandi Manole, când va să povestească întâmplările acestei mitropolii în partea din urmă a veacului încheiat înainte de aceasta cu câteva zile. De asemenea și în istoria mișcărilor naționale din ultimele decenii D. Manole va ocupa totdeauna un loc de onoare. De câte ori este vorba de vre o acțiune mai însemnată politică, de câte ori este vorba de vre o consultare despre apărarea drepturilor noastre naționale și despre asigurarea individualității poporului nostru, totdeauna îl vedem în șirurile cele dintâi, contribuind cu cuvântul și cu fapta la ori și ce lucrare, la ori și ce măsură, ce erdea, că ar pute contribui la binele și înaintarea poporului său, pe care-l iubiă cu atâta căldura.

Dânsul fu unul din membrii cei mai marcați ai conferențelor noastre politice și ai comitetului partidei naționale române și totodată unul din întemeietorii și din cei mai zeloști sprijinitori ai diarului „Tribuna” din Sibiu.

Având un remarcabil talent oratoric, dânsul eră ascultat cu plăcere în întrunirile publice atât bisericești, cât și politice, și de multe ori trebuia să te miri de vederile clare și practice, precum și de cunoștințele, cu deosebire din istoria națională, ale acestui negustor.

Dar ceea ce câștigă mai mult inimile ascultătorilor săi, eră modul original, în care Diamandi Manole sciea sa-și îmbrace parerile sale, expresiunile sale particulare, epitetele sale potrivite, prin care de multe ori caracterisă diferitele persoane sau chiar situațiuni întregi și care adese ori erau așa de minunate, încât îți puneai în mișcare diafragma și rămâneai tipice pentru multă vreme.

Așa pentru Diamandi Manole profesorul eră „substantiv”, avocatul „paragraf”, medicul „mușetel”; el însuș, Diamandi, eră „cap subțire” și avea „nas franțuzesc”, căci doara „nu eră de la Pefeșiu”. De asemenea de la el deriva numirea de „pițigo”, care s'a dat multă vreme partizanilor popești din Sibiu.

Pe când erau certele cele mari în Sibiu între Popești și Mironiști, Diamandi Manole, când venia la sinoade sau la congrese, umblă cu două dopuri de bumbac în buzunar. Când venia să i se plângă ceva din vreo partidă asupra partidei contrare, îndată scotea dopul și-și astupă urechia, la care i se vorbea;

de venia al doilea din a doua partidă, își astupă și a doua urechia.

De asemenea a fost de tot originală lecția, ce a dat-o dânsul celor două partide contrare din acelaș oraș. Anume intrând odată într'un restaurant din Sibiu, Diamandi găsește două societăți românești, dar din tabere deosebite și ședând la mese deosebite. De și cunoscut și cu unii și cu alții, dânsul observând situația, nu se aședă la nici una din cele două mese ocupate, ci se aședă singur la a treia masa goală, dicând: „Pe semne așa este moda aici la dvoastre în Sibiu!”

În România Diamandi Manole încă eră cunoscut și prețuit în cercuri largi. Atât în urma legăturilor sale comerciale, cât și pe basa activității sale naționale și culturale, dânsul își câștigase încrederea mai multor bărbați politici distinși, dintre cari unii îl onorară pâna la moarte cu prietenia lor.

Ca făcător de bine dânsul de asemenea își câștigă merite însemnate. Pe timpul războiului din an. 1877/8 luă inițiativa pentru întreprinderea unei colecte de bani și de obiecte pentru răniții români, mai întâi în Brașov și apoi la toți Români din Ardeal și Ungaria; tot cam pe timpul acesta se puse în fruntea mai multor Brașoveni de inimă, pentru adunarea unui *fund*, din care să se provadă cu vestminte școlarii lipsiți de la școalele române din Brașov. Sprijini apoi diferitele întreprinderi românești de binefacere și fu membru la mai multe societăți și reuniuni. În genere nu eră colecțar pentru vre-un român lipsit sau pentru vre-o întreprindere culturală românească, la care D. Manole să nu fi contribuit sume însemnate.

Trăind astfel, ori și cine își poate închipui, că moartea prea timpurie a dânsului a lăsat un gol însemnat în mijlocul societății române din Brașov și că dânsul a fost regretat și jelit de toți aceia, cari l-au cunoscut și cari au avut ocaziune a se convinge de frumoasele lui însușiri.

D. Manole a lăsat după sine un fiu, care este comerciant în București, și două fiice: una soția dlui dr. G. Băulescu din Brașov și a doua soția dlui Hagi Teodorache în București.

Dea Dumnezeu!, ca între comercianții români să se mai ivească încă mulți bărbați ca răposatul Diamandi Manole!

1 ianuarie v. 1900.

CORONENSIS.

Anul nou.

— La ilustrația noastră. —

O frumoasă compoziție artistică. Anul nou, în tip de înger, șede pe tron, ținând facla luminei. În giur de el, de-a dreapta și de-a stânga represintanțele artelor și ale științelor, cari îi fac elogii, câtă vreme la picioare treptele sunt preperate cu flori. De-asupra lui și prin aer zboară niște amorette drăgălașe. În fund apare câmpia roditoare, drept contrast al idealismului figurelor de pe tablou.

Artistul ne prezintă anul nou cu aureola unui optimism, ce inspiră pe ori cine la începutul fiecărui an. Cine nu așteaptă de la anul nou împlinirea dorințelor sale? Și cine nu are dorințe? Cine este mulțumit? Nime.

Din viața fetelor.

În viața unei fete putem deosebi următoarele 4 anotimpuri.

În primăvara sunt copile, când fața de tot ce le încungura, arată simpatie sau antipatie, fără să-și știe da sama de ele și atunci se iubesc ênseși pe sine.

În vară sunt fetițe, unele fete, când mintea începe să cunoască, inima începe să bata pentru unul sau altul, adică ele iubesc pe cineva.

În toamnă sunt fetele de maritat, adică, cari în amorul lor au rămas nemângăuete, dar nu fără de speranță. A caror prietene sunt deja maritate, dar cari cred încă în iubirea bărbaților.

În iarnă sunt fetele bătrâne, cari s'ar fi putut mărită, dar ele n'au voit (așa dic), nu au fost nici când amoresate, (!?) cari deja nu mai au speranță de măritat, cari nu numai nu cred în vorbele bărbaților, dar nici să-i vada nu le place. Și din cari se aleg cele mai bune calugarice.

Rix.

LITERATURĂ.

Arta de a vorbi. A vorbi frumos, este un dar al naturii; în lipsa acestui dar înse indeletnicirea stăruitoare încă poate să îndrepteze ceea ce firea a refuzat. Au fost foarte mulți oratori și artiști dramatici cari, de și născuți cu mari defecte de vorbire, de cuvântare și declamare, au devenit totuș prin muncă neobosita mari oratori și artiști. De aceea dic și proverbul latin: poetul se naște, oratorul se face. În privința aceasta a apărut de curând la Iași un volum al colaboratorului nostru, dl N. A. Bogdan, intitulat: „Arta de a vorbi, recită și declamă”. Autorul a publicat mai de mult unele capitole și în revista noastră, dar de atunci le-a mai prelucrat și completat cu altele. Însuș un fost artist dramatic, dsa îmbină în cartea sa teoria cu practica și da povețe foarte potrivite în deosebi pentru tinerime, în următoarele capitole: Menirea și puterea cuvântului. Darul și însușirile vorbirii, Elovență, Recitare, Declamație, Cultivarea vorbirii, Înlăturarea defectelor, Emiterea particularităților inerente vocii, Importanța și efectele pronunțării, Regule ortografice și variația tonurilor, Accentuarea, Frasarea și analizarea vorbirii, Legătura, pauza și inflexiunile vocii, Coloritul unei vorbirii, Amvonul, Orația, Pledoaria, Tribuna, Vorbirea pe scenă, Presentarea și acțiunea vorbitorului, Memorisarea și puțină igienă. Drept concludie, autorul constată: ca să fi un bun vorbitor, trebuie: 1, să ai darul vorbirii; 2, să-ți intrinsecești cunoștințele în arta vorbirii; 3, să n'ai defecte fizice sau ale organului; 4, să te presinți bine și să fi cumpenit în acțiune; 5, să-ți exercești, conservi și îmbunătățești memoria; și 6, să-ți îngrijești fără preget de sănătatea și nealterarea organului vocal. Dacă nu ții seama de aceste precepte — poți să treei, fără paguba la sesimb, la altă meserie.

Monografia unei comune. În sesiunea sa generală din 1904 Academia Română va decerne și *Premiul Alexandru Bodescu*, de 1.500 lei, dimpreună cu 1.000 lei dăruiți de dl Ioan Kalinderu, celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următo-

rului subiect: „Monografia economică, statistică și socială a unei comune rurale din România și a unei comune rurale românești de peste graniță. Monografia situațiunii economice a câte trei familii de țeran, fruntaș, mijlocăș și codaș, luate din cele două comune, în total șase familii“. Autorul se poate povătuși, între altele, după lucrările și după monografiile publicate de Societatea de Economic Socială fondată de Leplay, cu reședința la Paris (54 rue de Seine) după ale lui Buchenberger și după ale lui I. Ionescu. Se atrage atențiunea doritorilor de a concura, că ceea ce se cere este mai mult fapte și cifre și cât mai puține vorbe. Terminul prezentării manuscrisurilor la concurs este până la 1 septembrie 1903.

Doce diare noue românești în Arad. Cetim în diarul „Arad és Vidéke“ din Arad, că acolo are să apară un nou organ de publicitate românească. Titlul aceluia va fi „Adevărul“ și va fi organul confesiunii baptiste, care — ne spune diarul numit — se răspândește din ce în ce mai mult printre Românii din comitatul Aradului. Redactorii noului diar vor fi țeranii George Șimonea din Curticium și George Crișan din Macea. Primul număr a apărut la anul nou vechiu. „Adevărul“ nu se va ocupa de politică și va fi editat de comunitatea bisericească baptistă din Curticium, ca ediție românească a organului central din Budapesta. „Vestitorul păcii“, și va apare odată pe lună. — Tot în acel diar cetim, că în Arad a apărut și o foaie umoristică, intitulată „Gura Satului“ redactată de dl Russu-Sirianu, asemenea odată pe lună. — Noi n'am vădit nici „Adevărul“, nici „Gura Satului“.

Cum să fotografăm? Sub acest titlu a apărut în Bistrița, în editura „Revistei Ilustrate“ o broșură, care conține instrucțiuni practice pentru amatorii artei fotografice, de Ioan Nițiu Pop, cu 31 ilustrațiuni intercalate în text. Menirea opului, precum ne spune autorul în prefața, este ca ori cine să poată învăța a se fotografia însuși.

TEATRU.

O nouă artistă română. Dșoara Anuța Onițiu fiica dlui Alexiu Onițiu, jude la tribunalul din Seghedin, făcând staruitoare studii de musică vocală, a debutat cu mare succes într'un concert dat de curând de societatea funcționarilor din Seghedin. Dșoara Onițiu a cântat arii din „Lucia“ și „Troubadour“, precum și niste cântece tiroleze.

Reprezentăție teatrală și concert în Brașovul-vechiu. Corul bisericii gr. or. române din Brașovul-vechiu a arangiat joi la 6/18 ianuarie producțiune declamatorie-musicală, după care s'a represintat: „Cârlanii“ vodvil într'un act de C. Negruzzi. Venitul curat s'a destinat pentru înființarea unui cabinet de lectură acolo.

Reprezentăție teatrală și concert în Herman. Tinerimea română din Herman va arangia duminică la 9/21 ianuarie un concert de cântări și declamațiuni. În sfârșit se va juca „Săpătorul de bani“ comedie localisată de A. Pop.

Concert și reprezentăție teatrală în Checea-română. Corul gr. or. român din Checea-română, în Torontal, a arangiat acolo, sub conducerea învățătorului Ioan Rațiu, în ziua primă a Crăciunului, concert și reprezentăție teatrală, jucându-se piesa: „Idil la țară“ comedie localisată de dna Maria Baulescu.

BISERICĂ ȘI ȘCOALĂ.

Renta școalelor române din Brașov. În chestiunea școalelor române din Brașov, după informațiunea publicată de „Keleti Ertesítő“, negocierile diplomatice între guvernul românesc și unguresc sunt încheiate. Statul român s'a deobligat a depune în Budapesta, la oficiul de dare al Ungariei, un capital din a cărui dobândă se va hotări suma ce se va da pentru ajutorarea bisericii St. Nicolae și a școalelor române din Brașov. Numai presidentul în funcție al Eforiei va pute ridica renta. Statul ungar se angajează a recunoaște, că aceasta sumă e destinată pentru vece școalelor române din Brașov și că va respectă înțelegerea încheiată cu statul român. Comunitatea bisericească din Brașov își rezervă dreptul, că la eas când guvernul ungar ar călca învoiala, să pretindă întregul capital ori renta corespunzătoare.

Noul protopresbiter al Buziașului. Pr. SSA episcopul Nicolae Popea de la Caransebeș a hirotesit la Crăciun într'un protopresbiter al Buziașului pe pretul Ioan Pepa din Mehadia, care primind cele mai multe voturi la alegere, a fost numit atare de cătră consistoriul din Caransebeș.

Nou doctor român. Dl Ioan Coșofan, care își urmează studiile la tehnica montanistică din Semniț, a fost promovat la universitatea din Cluș doctor în științele juridice, căci pentru cariera ce s'a ales se cere atât evalificație juridică, cât și cea tehnică montană.

Societatea Petru Maior din Budapesta s'a publicat raportul anual pe anul administrativ 1898/99. Din acesta aflăm că Societatea a avut 59 membri ordinari, 35 onorari, 36 fondatori. În cabinetul de lectură au fost 36 de reviste și diare; biblioteca conține 2217 opuri; cassa, întreaga are 7130 fl. 3 cr. Comisiunea literară a ținut 10 ședințe. **Conducerea societății.** I. Membrii comitetului: președinte: Nicolae Sulică, stud. fil.; vicepreședinte: Lazar Tritaean, teolog abs. și stud. fil.; secretar: Ioan Fruma, stud. jur.; notari: Ioan Lăpădat, sud. jur., Aurel Bratu, stud. fil.; controlor: Silviu Cristea, stud. tech.; cas-sar: Vasile Stan, teolog abs. și stud. filosof; bibliotecar: Pompiliu Cioban, stud. com.; vice-bibliotecar: Ioan Jantea, stud. jur. II. Membrii comisiei literare: președinte: Nicolae Sulică, stud. filosof; referent: Lazar Tritaean, teolog abs. și stud. fil.; Ioan Bucur, stud. med.; Ioan Fruma, stud. jur.; Ioan Lăpădat, stud. jur.; Iosif Enescu, stud. jur.; Pompiliu Cioban, stud. com.; Mihail Navrea, stud. filosof. III. Comisiunea supraveghetoare: Ioan Prieu, stud. fil.; Ieronim Bal, stud. filos.; Stan Vidrighin, stud. tehnic.

Alegere de protopresbiter. În 30 decembre v. (11 anuarie n.) s'a făcut la Belinț, diecesa Aradului, alegere de protopresbiter. Comisar consistorial a fost părintele protopresbiter din Timișoara dr. Traian Puțiciu. Dl dr. Petru Ionescu, profesor preparandial în Caransebeș, a întrunit 51 voturi; iar dl Gerasim Sêrb, profesor tot acolo, 13. Decî dl dr. Petru Ionescu a fost declarat ales.

Politica pe catedră. Cetim în „Telegraful Român“ că la gimnasiul de stat din Sibiu se petrec lucruri regretabile: Profesorul de istorie a creșut că e bine să facă politică de pe catedră. Urmarea a fost, că cei mai distinși elevi din clasa a opta au părăsit gimnasiul. Mai târziu acelaș profesor a bruscat sentimentele religioase ale elevilor maghiari de confe-

siunea catolică, ceea ce a produs o petiție a elevilor adresată directorului, cu rugarea d'a depărtă din el. VIII pe cel cu pricina. Petiția asta a fost iscălită și de Români. Și care a fost rezultatul? Furtuna s'a descărcat mai cu seamă asupra Românilor și s'au trezit cu calcul de moralitate nevrednic. Ca să scape de furia șovinismului, au părăsit iarăș o parte din ei gimnaziul.

Românii greco-catolici la Roma. „Unirea“ din Blaș serie, că s'au început pregătirile pentru organizarea unui peregrinagiū al Românilor greco-catolici la Roma, stăruindu-se ca aceasta călătorie să fie cât de ieftină și cât de înlesnicioasă. Precum se știe din hotărârile sinodului din Blaș, peregrinagiul acesta are să se facă din incidentul centenarului al doile de la unirea cu Roma.

Congresul autonomiei catolice este convocat în Budapesta la 31 ianuarie n. spre a discula și votă statutul organic. Sânt doue proecte de statute, unul al majorității, altul al minorității comisiunii de 27. Ambele proecte inse consună în tendința d'a confişcă independența bisericeii române greco-catolice, decretată prin bulla papală și d'a o contopi cu desevêșire în cea romano-catolică. Se înțelege că Românii greco-catolici nu vor asta odată cu capul și sânt de eiși a luptă din toate puterile pentru autonomia bisericeii lor. Prin urmare ne aflăm în ajutorul unor țile grele.

În școala civilă de fete a Asociațiunii sânt în anul acesta 91 de eleve. Și anumă: în cl. primă 17, în a doua 21, în a treia 22, în a patra 22; în cursul suplimentar 9.

C E E N O U.

Hymen. *Dl Alexandru Simon* din Sângeorgiul-de-Câmpie și dșoara Cornelia Bran din Sânceel, lângă Blaș, se vor cunună la 21 ianuarie. — *Dl George Comșa*, notar în Talmacel și dșoara Ana Opris, fiică de preot în Șura-mare, s'au logodit.

Noū jude de Curie. *Dl Toma Dogariu*, jude la tabla regască din Timișoara, a fost numit jude auxiliar la Curie.

Chestiunea Iancu. Un vice-procuror din Alba-Iulia, gróf Lázár Miklós, cu ocaziunea pertractării pentru fondul Iancu, a numit pe Avram Iancu „căpetenie de bandiți“. Această sfruntare a adevêrului istoric, isvorită din o deslănțuită ură de rassă, a stêrnit — firește — cea mai adâncă indignațiune în toate cercurile româneșcei, pentru carī Iancu a fost și va fi de-apururea un ideal de eroū național. Indignațiunea aceasta a izbucnit mai întâiū din rëndurile finerimei noastre, care și de asta-dată a fost la înălțimea chierării sale. Apoi a trecut în toate straturile româniei de pretotidenți. Și cătă vreme legitima consternațiune cerea satisfacție pentru aceasta insultă, diarele maghiare se 'ntreceă în a aprobă nevalificabila ofensă și d'a ponegrī memoria marelui nostru martir. O singură publicațiune periodică, revista literară-politică „A Hét“ din Budapesta s'a cređut datoare a-și călcă pe inimă și a spune adevêrul: că reū a făcut vice-procurorul din Alba-Iulia ducând politica în justiție; că a greșit numind pe Iancu așa, căci Iancu a fost un „eroū național“ și că prin urmare Românii au tot dreptul să fie indignați. Articolul a

fost semnat de „Tar Lőrincz“, care e pseudonimul dlui Ambruss Zoltán, un tiner și reputat novelist, romancier și estetician maghiar. Sub impresiunea aceasta și diarul „Nagyvárad“ din Oradea-mare, care (precum ni s'a spus, în lipsa redactorului prim,) publicase un articol injurios în contra lui Iancu, a revenit în mai multe rënduri asupra chestiunii lui Iancu și a declarat că viceprocurorul din Alba-Iulia n'a procedat nici cu tact, nici în consonanță cu adevêrul istoric. Încolo nici o satisfacție. Tot ce aflăm este, că guvernul n'are să facă proces de presă diarului „Tribuna“, care a dat expresiune indignațiunii generale.

Asociațiunea din Sibiiū. Comitetul în ședința sa din săptămâna trecută a luat cu plăcere act de progresul despărțemintelor din Banat, în fruntea cărora se află bărbați harnici, carī nu numai pricep misiunea ce au, ci totodată țin să-și și facă datoria. Luându-se cunoștința de testamentul reposatului Ioan Petran, s'a decis să se trimită vêduvei o adresă de condolență. Despărțemintul Zerneșcei va trebui să se reconstruiască, fiind că dl N. Garoiū voeșce sa se retraga. Dl dr. G. Cosma, secretarul despărțemintului Beins, a dimisionat.

Fundațiunea Ioan Petran, despre care am vorbit în nr. trecut, lăsată în administrația Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român, are mai multe scopuri: 1, ajutorarea studenților săraci români, cu deosebită considerație față de studenții din comitatul Cojocnei; 2, ajutorarea învețăceilor de meseriași români; 3, ajutorarea acelor țărani români harnici din comitatul Cojocnei, carī prin propria lor muncă pot dovedi că ș-au făcut o stărică; în fiecare an, școala gr. cat. din Gilău, comuna sa natală, va primi un ajutor de câte 60 coroane. Vêduva reposatului, dna Francisca Petran n. Ineze de Nagybaczon, cât timp va trăi, va folosi toate vinetele.

Seara de Sân-Văsiu. *La Sibiiu* publicul românesc s'a întrunit în sala cea mare de la „Împêratul Romanilor“ și tinerimea a dansat până dimineața la 4. La miezul nopții a luat cuvântul dl dr. Nicolae Vecerdea și a salutat anul noū printr'un discurs avântat. — *La Arad* tinerimea română a arangiat o petrecere cu dans, sub presiuniul candidatului de avocat dr. Ioan Rațiū, care a ținut și discursul ocașional. — *La Turda* familiile române au avut asemenea o petrecere cu dans. În paușă protopopul gr. cat. Artemie Codareea a urat tuturoră an noū fericit.

Pentru felicitare de anul noū. Dl Dimitrie Bar-doși, primlocotenent în Sarajevo, ne-a trimis 4 coroane pentru fondul de teatru român, drept rescumpărare pentru felicitările de anul noū.

Înșofire de economii la sat. Fruntășii din comuna Bungard în Transilvania au înființat la stăruința notarului Victor Mărgineanu, o înșofire sâtească de credit, sistem Reiffeisen, sub numirea „Bungărzana“, înscriindu-se 26 propriețari.

Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiului va ține anul acesta prelegeri populare în Seliște, expoziție de vite în Mercurea și curs de altoit în Sebeșel.

Înaintări în armată. Cu ziua de 1 decembre 1899 au fost înaintați la gradul de sublocotenenti la regimentele de infanterie între alții și următorii ca-deți voluntari de rezervă români: C. Pădure reg. 2,

G. Tordai 31, Ios. Moldovan 32, Ios. Hora 24, Victor Onișor 31, George Măcelar 82, Nic. Tanco 31, Ioan Giurgiu 50, Victor Muntean 50, Modest Sbierea 43, George Morariu 63, Cornel Pop 41, Ant. Delariu 88, Toma Cornea 64, Aviron Popovici 61, Al. Țunea 50, Al. Rimbaș 33, Al. Verza 81, Aurel Nistor 33, Atanasie Roșian 63. — Ca suboficieri de rezervă: Adrian Nedeleu 43, G. Opreanu 46. La cavalerie, cadeți de rezervă: Severin Zotta, dragoni nr. 9. La artileria campestră, cadeți de rezervă: Ilariu Tofanu 33. Ca suboficieri: Iosif Dămian 40. La trupa sanitară, cadeți: Dr. Corneliu Georgean 22. Cadeți locuitori: Dion. Cimponeriu 32, Ios. Buteanu 31, D. Voina 64, Valeriu Nicoară 31, Al. Danescu 31, Aurel Crișanu 33. La artileria campestră cadeți: Dion. Romanu 36. La infanterie: Filip Suciș 2, Ioan Ciulei 82, Traian Mareu 33, Antoniu Tasnou 29, Daniel Șerban 31, Basiliu Grădinaru 2, Corneliu Beșeanu 101, Martin Buna 50, Dem. Paciu la telegraf, Remu Chieș 101, Demetriu Galieș 43, Iuliu Pop 31, Tamaș Voicu 58, Emeric Grama 50. La artilerie: Coriolan Giucu 21, Victor Fizeșan 34. La tren: Corneliu Bardosy 2, Arcadiu Lucescu.

Numărătoarea poporațiunii în România s'a terminat în toată țara. Toate comunele urbane și-au terminat tablourile definitive ale recensământului, făcute în dublu exemplar, și au înaintat câte un exemplar comisiei centrale de la ministerul de finanțe. La serviciu statistic al primăriei Capitalei s'a primit lucrările comisiunilor. Rezultatul total se va da peste vre-o 15 zile. Până la 1 aprilie viitor se va cunoaște cifra populațiunii țării pe baza acestui recensământ, care s'a făcut cu multa îngrijire.

Au murit: *Elena Groza mărită Filip*, soția dlui Alexandru Filip, notar cercuit în Lugojul de Jos în Bihor, la 3/15 ianuarie, în etate de 38 ani, jeliță afară de soțul său, de fiii și fiicele Adrian, Veturia, Ana, Ioan, Aurel, Aurora și Cornelia, de părintele său Ioan Groza sen. protopresbiter, de frații și surorile: Ioan Groza jun. protopr. asesor referent consistorial, dr. Constantin Groza medic, Octavia Groza m. Venter, Vasiliu Groza, Ana Groza m. Lazar și de alți consăngeni; — *Paul Fașie*, student de cl. IV gimnasiala, fiul dlui Paul Fașie, jude la tribunalul reg. din Oradea-Mare, la 3/15 ianuarie, în etate de 15 ani, lăsând în doliu profund pe tatăl, pe mama n. Catinea Roman, pe fratele și surorile Iuliu, Eugenia, Valeria, Gizela și pe toți consăngenii.

DIN LUME.

Cariere noue pentru femei. Lupta pentru pâinea cea de toate zilele face să se nască noue cariere, unele mai ciudate decât altele și cu deosebire în capitalele mari. Femeile chiar au început să-și aleagă cariere, pentru a-și câștiga mijloacele de trai. Așa pe stradele din New-York, Chicago, etc., se vedea cum și femei cari vaesuese ghete, femei cari lucrează la cismărie, câștigând sume bunicele, de oare-ce ele desvoltă o mare activitate. În orașul Buffalo din America nordică se află o femeie, care ține un birou pentru curățirea stradelor, în Kansas City o femeie e șef de pompieri. În New-York sunt femei cari, în schimbul unei plăți bune, servesc pentru medicii ca medii de experiențe medicale, cu deosebire la laryn-

gologie și rhynologie. Un american a aflat un nou fel de meșteșug și aceea el merge din birou în birou, din casă în casă și coase nasturii rupți de la haine. Pentru fiecare nasture primește un 10 bani.

Animale cu dinți falși. În Anglia se găsesc multe animale, cari au dinți și membre false. În „Royal Veterinary College“ din Londra se fac operații curioase la animale, mai cu seama la câini. De multe ori pacientul face dificultăți. În cazul acesta animalul e dus într'o cameră mica de operațiune, unde e băgat într'un jug și astfel e operat. Așa zilele trecute s'a pus unui câine al lordului Nargan, un ochi de sticlă, în locul aceluia, pe care îl pierduse într'o luptă cu o pisică. Unui câine bețan al altui lord i s'a pus dantură falsă. Dentistul s'a achitat în mod conștient de operație. A luat tiparul gurei câinelui, care fusese cloroformisat și apoi i-a turnat o dantură cu 24 dinți, făcuți din porcelan și la vârf cu foite subțiri de platina. Alți câini au și picioare false, făcute din lemn, argint sau cauciuc vulcanizat.

Abonament la „Familia“.

Drept premiu, abonanții noștri vor primi și în anul acesta un tablou istoric național colorat, intitulat: „Stefan cel Mare pe patul de moarte“, de pictorul Sava Henția. Tabloul acesta, lat de 98 cm. și înalt de 75, executat în 16 culori, într'un mare institut de arte grafice din București, imposant și frumos, încât poate să decoreze ori ce casa românească, se va trimite gratuit tuturor abonanților noștri, cari pentru anul acesta vor răspunde abonamentului pe un an sau cel puțin pe jumătate de an, dacă pentru transportul de la București, pentru șpese de împachetare și pentru francare, vor mai adăuga **30 cr.**

Abonanții noștri noi, precum și aceia, cari în anul trecut nu și-au comandat tabloul „Stefan cel Mare și aprodul Purice“, tot atât de mare ca și tabloul „Stefan cel Mare pe patul de moarte“, dacă răspund înainte costul de abonament pe un an sau cel puțin pe jumătate de an, îl pot avea trimițând separat pentru acela **50 cr.**

Prețul acestor tablouri pentru alții este **4 fl.**

Observăm, că abonanții noștri, cari trimit abonamentul numai pe trei luni, chiar și dacă îl răspund regulat pe anul întreg, nu au drept la tablourile acestea.

Toți aceia cari, îndeplinind condițiunile indicate, își vor comanda ambele tablouri, vor primi ca premiu extraordinar, fără d'a mai plăti nimic, portretul reginei Elisabeta a României în costum național.

Expediția se va face în luna lui februarie.

În fine, toți abonanții noștri pe un an și jumătate de an, își pot comanda la noi, cu un preț redus la **1 fl. 10 cr.**, următoarele serieri de Iosif Vulcan: Lira mea (poesii), De la sate (nuvele), Ștefan vodă cel tiner (tragedie), Dimitrie Cichindeal (discurs de recepțiune), Sărăcie lucie, Măța cu elopot (comedii populare), Gărgăuniu dragostei (comedie) — până când ne vor ajunge exemplarele.

Numere de probă trimitem cu plăcere ori și cui, dar apoi nu expediam foaia decât numai dacă ni s'a răspuns abonamentul.

REDACȚIA ȘI EDITURA „FAMILIEI“

Proprietar, redactor răspundător și editor: **IOSIF VULCAN.** (STRADA ALDĂS NR. 296 b.)

TIPOGRAFIA IOSIF LĂNG ÎN ORADEA-MARE.